

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ!

شهادای آخرت و مسأله قضاء و قدر

(ترجمه)

پرسش

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته!

شیخ بزرگوار، الله سبحانه و تعالی در عمر شما برکت نهاده و پیروزی را بر دستان شما تحقق بخشد!

سوالی من به قضاء و قدر در جزء اول کتاب شخصیه مربوط می شود و آن این که:

جای که از افعال مسلط بر انسان صحبت به میان آمده است، افعالی که ظاهراً طبیعت وقوع این افعال را نمی پذیرد، در صفحه 94 کتاب شخصیه بعد از ذکر مثال ها گفته شده است: «بناءً بر این افعال ثواب و گناه مرتب نمی گردد»؛ پس چگونه بین این عبارت و احادیثی که در مورد شهادای آخرت آمده است، توافق صورت می گیرد؟ احادیث بیان گر این است که شخص مبتلا به مریضی مبطون (اسهال)، غرق شده در آب و کسی که زیر دیوار می شود؛ از جمله شهادای آخرت به حساب می آیند؛ یعنی این طبقه از مردم ثواب داده می شوند و برای شان اجر بزرگ داده می شود، با وجودی که فعل بدون اراده شان بالای شان به وقوع پیوسته است. الله سبحانه و تعالی در عمر شما برکت عنایت فرماید! ابوحمدی فلسطین

پاسخ

وعلیکم السلام ورحمت الله وبرکاته!

برادر محترم قضیه و موضوع در کتاب شخصیه از لحاظ مستحق شدن ثواب و گناه در افعال اختیاری است؛ یعنی افعال در دایره است که انسان بر آن افعال مسلط است و این افعال محل ثواب و گناه است؛ پس وقتی شخص مرتکب حرام شود، عذاب می شود و وقتی فرض را انجام دهد، به اذن الله سبحانه و تعالی ثواب داده می شود.

اما افعال در دایره است که بالای انسان مسلط است و بر انسان به جبر وارد می شود، این افعال، افعالی هستند که انسان آن ها را به اختیار خود انجام نداده؛ پس این افعال محل ثواب و گناه نیست؛ یعنی این افعال محل مستحق بودن ثواب و گناه نمی باشد؛ زیرا انسان این افعال را به اختیار خودش انجام نداده است.

اما اگر الله سبحانه و تعالی بر انسان از کرم اش فضل کند، فعلی بدون اختیار انسان بر انسان وارد شده و الله سبحانه و تعالی بر آن ثواب دهد، این قضیه فرق می کند؛ چون این مسأله از باب استحقاق ثواب و گناه نیست؛ بلکه این رحمت و فضل از جانب الله سبحانه و تعالی است.

بناءً مبطون و مطعون؛ یعنی اشخاصی که به اثر مرض اسهال و طاعون فوت می شوند و الله سبحانه و تعالی آن ها را از جمله شهداء محسوب می گرداند؛ به این معنی نیست که این اشخاص به اختیار خودشان جهت تقرب به الله سبحانه و تعالی این افعال را انجام داده اند و مستحق ثواب هستند؛ یعنی این موضوع از باب این گفته رسول الله صلی الله علیه وسلم نیست:

«الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَلِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ وَالسَّيِّئَةُ بِمِثْلِهَا إِلَّا أَنْ يَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهَا»

**ترجمه:** پاداش کار نیک ده برابر تا هفت صد برابر افزایش داده شده؛ اما جزای کار زشت به اندازه مثل همان عمل داده می شود؛ مگر این که الله (سبحانه و تعالی) از آن بگذرد. (این حدیث را بخاری روایت کرده است.)

پس این موضوع از باب کرم و فضل الله سبحانه و تعالی می باشد. به امید این که در همین حد جواب برای سوال شما کفایت کند.

**برادران عطاء ابن خلیل ابوالرشته**

**16 رمضان 1441 هـ.ق.**

**9 می 2020 م.**

**مترجم: مصطفی اسلام**